 Katrinesholms kommun VÅRD- OCH OMSORGSFÖRVALTNINGEN	RIKTLINJER HÄLSO- OCH SJUKVÅRD Sid 1 (4)	
	SUICID OCH SUICIDPREVENTIVT ARBETE	
Delges: Chefer, legitimerad personal, vårdpersonal	Gällande utgåva nr: 1	Datum: 2018-03-16
Handläggare:	Ersätter utgåva nr:	Datum:
Ansvarig: Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Beslut fattat av: Verksamhetschef	

Riktlinjer för suicid och suicidpreventivt arbete

Styrdokument

- Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention, <http://www.socialstyrelsen.se/psyiskohalsa/sjalvmord>
- Äldres behov av psykiatrisk vård och stöd, <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2012/2012-2-22>
- Psykologisk behandling av psykiska besvär bland äldre, <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2009/2009-11-20>
- Självordspreventiva strategier och åtgärdsförslag inriktade mot hälso- och sjukvården, socialtjänsten och skolhälsovården/elevhälsan. <https://ki.se/nasp/nationellt-program-for-suicidprevention-i-sverige>
- Riktlinjer för samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård i Sörmland 2018, <https://www.landstingetsormland.se/extra-ingang/Samarbetspartners/Narvard/Trygg-och-effektiv-utskrivning-fran-sluten-vard/>
- Samverkansavtal om läkarmedverkan i kommunernas hälso- och sjukvård 2018, <https://www.landstingetsormland.se/extra-ingang/Samarbetspartners/Narvard/Lakarmedverkan-i-den-kommunala-halso--och-sjukvarden/>
- Vårdprogram: Vård av suicidnära patienter vid vuxenpsykiatrisk klinik. Landstinget Sörmland, <https://www.landstingetsormland.se/extra-ingang/Samarbetspartners/Vardprogram-psykiatri/Suicidnara-patienter/>

Allmänt

Självord¹ är den vanligaste yttre dödsorsaken i Sverige, varje år begår cirka 300 till 400 personer över 65 år självord. Självord är ingen sjukdom, men självordsbenägenheten är ett problem som ofta aktualiseras i vården. 2016 dog 1134 personer av självord i Sverige, 783 män och 351 kvinnor. Vidare registrerades 344 så kallade oklara dödsfall där det fanns misstanke om självord. Självord förekommer i större utsträckning bland män jämfört med kvinnor, och i större utsträckning bland äldre jämfört med yngre. Brukare/patienter med självordsproblematik medför svåra bedömningar och väcker starka känslor. Patienterna är ofta aktuella inom psykiatrisk verksamhet men ska även uppmärksammas inom kommunal och annan somatisk vård. Dödsorsaken av självord är en konsekvens av psykiskt lidande som är outhärdligt för den som är drabbad.

¹ Självord - suicid

Godkänd (underskrift):	Ska publiceras på ☐ Intranät ☐ Webb	Publicerad (underskrift och datum)
Rubrik till Forum/webb:		

Delges:	Chefer, legitimerad personal, vårdpersonal	Gällande utgåva nr: 1	Datum: 2018-03-16
Handläggare:		Ersätter utgåva nr:	Datum:
Ansvarig:	Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Beslut fattat av:	Verksamhetschef

En effektiv självmordsprevention grundar sig på insikten att självmord och självmordsförsök går att förebygga. En strukturerad självmordsbedömning och omhändertagande speglar därför en stor roll i det praktiska arbetet med självmordsnära brukare/patienter och det krävs ett kraftfullt och kontinuerligt samverkansarbete sam insatser från flera håll såsom närstående, socialtjänst, psykiatrisk och somatisk vård. En människa som överväger suicid kommunicerar ofta detta med närstående/andra personer i dess närhet, i någon form. Det suicidala meddelandet kan uttryckas i direkta ord men även indirekt genom att prata om andras självmord eller om arrangemang för suicidtillfället. Det kan också vara indirekt som när en människa försöker reda upp någon mellanmänsklig konflikt. En människa som säger sig umgås med självmordstankar, som tänker ta sitt liv ska alltid tas på största allvar. Den som uppfattar en sådan signal ska alltid ingripa.

Vårdskada

Självmord är en vårdskada om hälso- och sjukvården hade kunnat vidta adekvata åtgärder för att förhindra självmordet men så inte har skett.

Definitioner

Suicid, är en medveten, uppsåtlig, självförvållad livshotande handling som leder till döden.

Suicidförsök, självmordsförsök är ett livshotande eller skenbart livshotande beteende i avsikt att sätta sitt liv på spel eller att göra intryck av en sådan avsikt men som inte leder till döden.

Självmordsnära, personer som under senaste året har gjort ett självmordsförsök eller som har allvarliga självmordstankar och där självmordsrisken bedöms föreligga under närmaste tiden eller som utan att ha allvarliga självmordstankar på grund av omständigheterna i övrigt bedöms vara i farozonen för självmord.

Självmordstankar, fantasier, tankar, önskningar om och impulser att ta sitt liv. Det kan utvecklas till avsikter, planer och beslut.

Med suicidalnära/självmordsnära patienter menas

- Patienter som nyligen har gjort ett suicidförsök (senaste året).
- Patient som har allvarliga suicidaltankar och med suicidalrisk bedöms föreligga under närmaste tiden.
- Patient som utan att ha allvarliga suicidaltankar ändå på grund av omständigheterna i övrigt t ex att utsättas för starkt negativa livshändelser, bedöms vara i riskzonen för suicid.

Godkänd (underskrift):	Ska publiceras på ☐ Intranät ☐ Webb	Publicerad (underskrift och datum)
Rubrik till Forum/webb:		

 Katrineholms kommun VÅRD- OCH OMSORGSFÖRVALTNINGEN	RIKTLINJER HÄLSO- OCH SJUKVÅRD Sid 3 (4)	
	SUICID OCH SUICIDPREVENTIVT ARBETE	
Delges: Chefer, legitimerad personal, vårdpersonal	Gällande utgåva nr: 1	Datum: 2018-03-16
Handläggare:	Ersätter utgåva nr:	Datum:
Ansvarig: Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Beslut fattat av: Verksamhetschef	

Riskgrupper och exempel

- Personer med depression missbrukare av t.ex. alkohol, läkemedel och droger.
- Nyblivna änklingar.
- Personer som tidigare genomfört suicidförsök.
- Personer med närstående som suiciderat.
- Personer med kroniska sjukdomar, smärtproblematik och allvarliga kroppsliga skador.
- Personer som flyttar in på särskilt boende för äldre.

Vid utskrivning från slutenvård

Studier av suicid visar att tiden närmast efter utskrivning från psykiatrisk vård är en riskperiod för suicidnära brukare/patienter. Utskrivning måste därför alltid förberedas väl. Vid utskrivning från slutenvård är det viktigt att man i god tid inför utskrivning planerar eftervård och rehabiliteringsinsatser. Samordnad individuell planering (SIP) skall alltid ske vid utskrivning från slutenvård efter självmordsförsök eller där brukare/patient bedöms vara självmordsnära. Närvarande från kommunen ska vara biståndshandläggare, enhetschef, sjuksköterska samt kontaktperson.

Patientansvarig läkare har det medicinska huvudansvaret för utredning, ordination och behandling. Samverkan mellan olika vårdinstanser är en viktig framgångsfaktor. Upprättad vårdplan och samordnad individuell vårdplan (SIP) kan behöva revideras och här har olika yrkeskategorier ett stort ansvar för att få till en bra helhetsbedömning. Det föreligger alltid ett behov av psykiatrisk specialistedömning när en brukare/patient bedöms som suicidnära.

För Katrineholms kommun gäller

- Om en patient ger uttryck verbalt eller icke verbalt, för att vilja ta sitt liv på något sätt, ska detta alltid och omedelbart meddelas till ansvarig sjuksköterska och enhetschef/verksamhetschef samt dokumenteras i journal.
- När sjuksköterskan blir uppmärksam på en förändring i beteende, sinnesstämning eller om brukaren/patienten uttrycker konkreta självmordstankar ska hen skyndsamt besöka patienten för att skapa sig en uppfattning och göra en bedömning. Frågor kan lämpligtvis ställas under samtalet för att bedöma självmordsrisken enligt – ”Den suicidala stegen” (Beskow, 2000), <https://www.landstingetsormland.se/extra-ingang/Samarbetspartners/Vardprogram-psykiatri/Suicidnara-patienter/>
- Sjuksköterskan ansvarar för att informera ansvarig läkare samt att tillsammans med övriga yrkeskategorier göra en riskbedömning av patientens självmordsbenägenhet samt dokumenteras i journal.

Godkänd (underskrift):	Ska publiceras på ☐ Intranät ☐ Webb	Publicerad (underskrift och datum)
Rubrik till Forum/webb:		

Delges:	Chefer, legitimerad personal, vårdpersonal	Gällande utgåva nr: 1	Datum: 2018-03-16
Handläggare:		Ersätter utgåva nr:	Datum:
Ansvarig:	Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Beslut fattat av:	Verksamhetschef

- Ansvarig läkare ska kontaktas för bedömning om fortsatt handläggning. Vid behov görs en vårdplanering där det ska framgå hur det suicidförebyggande arbetet ska ske. Allt dokumenteras i journal.

Verksamhetschef/enhetschef ansvarar för att

- Implementera gällande riktlinjer samt försäkra sig om att de blir väl kända inom verksamheten.
- Tillgodose personalens behov av kompetens samt vid behov handlägga aktuella ärenden.
- Råda och stödja medarbetarna inom verksamheten/enheten samt ansvara för att enskiftlig individuell riskbedömning görs.
- Vid behov samverka med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)
- Följa upp den individuella riskbedömningen samt dokumentera enligt gällande riktlinjer och rutiner.

Godkänd (underskrift):	Ska publiceras på ☐ Intranät ☐ Webb	Publicerad (underskrift och datum)
Rubrik till Forum/webb:		